

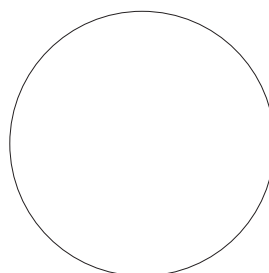
REVITALIZÁCIA CENTRÁLNEJ MESTSKEJ ZÓNY ŽIAR NAD HRONOM

SPRIEVODNÁ SPRÁVA

INVESTOR:
MIESTO STAVBY:
STUPEŇ:
AUTOR:
GENERÁLNY PROJEKTANT:
DÁTUM:

MESTO ŽIAR NAD HRONOM, ŠTEFANA MOYSESA 46, 965 19 ŽIAR NAD HRONOM
ŽIAR NAD HRONOM
REALIZAČNÝ PROJEKT
ING. EVA WERNEROVÁ
AWE ATELIER, SPOL. S R.O., VODÁRENSKÁ 96, 921 01 PIEŠŤANY
5/2009

A. SPRIEVODNÁ SPRÁVA

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

Názov: Revitalizácia Centrálnej mestskej zóny Žiar nad Hronom

Objednávateľ: Mesto Žiar nad Hronom
ul. Štefana Moysesu 46, 965 19 Žiar nad Hronom

Miesto stavby: Žiar nad Hronom

Stavebník.: Mesto Žiar nad Hronom

Autor projektu: Ing. Eva Wernerová, autorizovaný krajinný architekt

Generálny projektant: AWE ATELIER, spol. s r.o., Vodárenská 96, 921 01
Piešťany

Spolupráca: Ing. Miroslava Sivá
Ing. arch. Igor Hronský
Ing. Štefan Lipka
Ing. Jozef Míky
Ing. Ján Londák
Jozef Žažo
Ing. Ondrej Prokopčák
Ing. Miroslav Werner

Dátum: 5/2009

Stupeň PD: projekt pre stavebné povolenie s realizačnou podrobnosťou

ÚVOD

Mesto Žiar nad Hronom objednalo spracovanie projektovej dokumentácie „Revitalizácia centrálnej mestskej zóny“, stupeň štúdia, u zhotoviteľa AWE – ATELIER spol. s r.o. v decembri 2008, stupeň stavebné povolenie v realizačnej podrobnosti v termíne apríl 2009.

K spracovaniu projektovej dokumentácie boli zo strany Mestského úradu Žiar nad Hronom poskytnuté nasledovné podklady: polohopisné a výškopisné zameranie s trasami inžinierskych sietí, dokumentácia „Projekt sadovníckych a krajinárskych úprav Námestia Matice Slovenskej a ulice Štefana Moysesa v Žiari nad Hronom -1997“, elektronická podoba PD Obchodné centrum námestie Matice slovenskej a Parkovacie plochy Námestie Matice slovenskej v Žiari nad Hronom.

V rámci spracovania úlohy sa uskutočnili konzultácie na MsÚ v Žiari nad Hronom a na pracovisku zhotoviteľa AWE ATELIER spol. s r.o., výjazdové prehliadky záujmového územia v priebehu celého termínu spracovania projektovej dokumentácie

Spracovaný návrh vychádza z daných podmienok územia, zo súčasnej a plánovanej funkcie územia, pripomienok dotknutých orgánov a zástupcov mesta, historického významu priestoru a potreby revitalizovať, oživiť a doplniť súčasné vybavenie priestoru, a možností, ktoré daný priestor ponúka.

CHARAKTERISTIKA SÚČASNÉHO STAVU

Súčasný stav využitia

Riešené územie je situované v centre mesta Žiar nad Hronom, tvorí krížovú dispozíciu ulice Štefana Moysesa a Námestia Matice slovenskej. Vlastné centrum námestia má kruhový tvar, bolo vybudované v nedávnej minulosti. Jeho centrom je kruhová fontána, na obvodovej kružnici sú osadené svietidlá. Vzhľadom na relatívne malé možnosti pobytového komfortu, ktorý rozsiahly priestor poskytuje, sú v sezóne rozmiestňované na námestí lavičky rôzneho pôvodu a dizajnového riešenia.

Zástavba pochádza z 50-ich rokov XX. storočia a je väčšinou 4 – 5 podlažná s valbovými strechami pokrytými keramickou krytinou. Výnimku predstavuje 7 – podlažná budova štátnej správy a samosprávy. Námestie Matice slovenskej má prevládajúce funkcie administratívne a kultúrno - spoločenské, doplnené o bankovú a obchodnú komoditu. Všetky objekty majú ploché strechy, materiály obvodových plášťov sú rôznorodé, dôsledkom čoho má námestie nesúrodý architektonický kolorit.

Zelená plocha parkového charakteru nadväzuje na centrálny kruh, disponuje minimálnym množstvom hodnotnej kompozičnej zelene a pobytových možností, podľa komunikačných ťahov sledovaných v zasneženom teréne sa stala krížovaním pochôdznych plôch rôznymi smermi bez možnosti zastavenia, oddychu, relaxačného alebo záujmového pobytu. Kolmé smerovanie chodníkov v priestore nie je rešpektované pre prirodzene silný komunikačný ťah v smere východ – západ.

Pomerne široké pochôdzne plochy v parteri pred budovami nie sú v dobrom technickom stave (značný erózný proces), ich šírku však nie je možné využiť na zhromažďovacie účely alebo kultúrne podujatia vzhľadom na ich jednostranné situovanie k administratívnej budove.

V parkovom areáli boli inštalované v minulosti umelecké sochárske diela, dnes strácajúce na aktuálnosti. Priestor nedisponuje kvalitným mobiliárom ani dostatkom odpadkových košov, stojanov na bicykle, informačným systémom. Za pozitívnu danosť považujeme svahový charakter a existenciu borovíc, smrekov a tisov ako torzo pôvodnej výsadby z minulosti.

Priestor pred budovou pošty tvorí socha baníckej rodiny obklopená skupinami ihličnanov, obdobný charakter má vstupný parter k Domu kultúry, kde boli nedávno situované nové osvetľovacie telesá a vlajkové stožiare.

Ulica Štefana Moysesa je v súčasnosti intenzívne využívaná pre účely parkovania a dynamickej dopravy v „dvojomennom režime“. V popoludňajších a nočných hodinách je

využívaná ako parkovisko pre obyvateľov obytných domov z blízkeho okolia, v dopoludňajších hodinách ako parkovisko pre stránky a zamestnancov administratívno – obchodnej zóny.

Na základe vykonaného prieskumu môžeme jednoznačne konštatovať, že veľkosť a usporiadanie plôch komunikácií nezodpovedá potrebám obyvateľov a návštevníkov tejto zóny. Zvlášť rušivo a nekonceptne pôsobí rozdelenie ulice Štefana Moysesa dláždeným kruhom uprostred námestia. Existujúce plochy zelene v centrálnom priestore námestia sú charakterizované nízkou úrovňou pokryvnej zelene a trávniká, umožňujú živelné parkovanie i na týchto plochách. Komunikácie a plochy pre peších v uvedenom priestore nedisponujú príležitostnou možnosťou odpočinku na lavičkách, kvalitným mobiliárom, ani dlhovekou alejovou zeleňou.

Prechod medzi pešou zónou na námestí a uličným priestorom tvoria na oboch stranách kumulujúce sa parkujúce autá. Celý priestor rámovaný kulisou cca 4 - 5 poschodových obytných a administratívnych budov potrebuje doplnenie vysokou stromovou dlhovekou zeleňou a vytvorenie podmienok pre postupné prelínanie funkcie pešej zóny a parkovacích priestorov.

Súčasný stav vegetácie

Parkové námestie z hľadiska kompozičného vymedzuje priestor medzi Domom kultúry a hotelom LUNA. Prevažujú skupinové a líniové kompozície tvorené najmä ihličnatými druhmi drevín krátkovekého charakteru, doplnené stálezelenými a listnatými krami, pomerne ucelenými trávnikovými plochami a vyvýšenými stavebnými blokmi pre kvetinové výsadby.

V priestore absentuje trvalá vysoká listnatá stromová zeleň a podiel tieňových partií pre letné mesiace. Viaceré krátkoveké ihličnaté druhy sú prestarnuté a napriek ošetrovacím zásahom nevykazujú estetickú ani funkčnú hodnotu adekvátnu centrálnej zóne.

Líniové výsadby ihličnatých stromov a drevín menšieho vzrastu (*Picea pungens*, *Juniperus virginiana* „Skyrocket“) nie sú vhodným prvkom pre pobytové parkové námestie, smrek sa nachádzajú na mieste budúcej výstavby obchodnej pasáže a prevažujúca časť borievok je silne poškodená roztočom a neperspektívna.

Náznaková línia japonskej višne (*Prunus subhirtella* „Pendula“) s výrazným efektom kvitnutia je pozitívne prijímaná obyvateľstvom a môže byť napriek svojej krátkovekosti posilnená a akceptovaná pre budúcnosť (2 ks višní vykazujú znaky podpníka - pôvodného planého semenáča višne).

Sadovnícke riešenie ulice Štefana Moysesa a stav vegetačných úprav v súčasnosti je výsledkom priestorových podmienok, doterajšieho riešenia dopravy, parkovacích plôch, trasovania peších komunikácií a uloženia inžinierskych sietí. Druhovú skladbu drevín je zmiešaná alebo viac menej náhodná, ulice nemajú jednotiacu filozofiu z pohľadu riešenia zelene. Nekonceptne pôsobia fragmenty strihaných živých plotov, ktoré netvoria ucelené línie, nemôžu plniť prioritné funkcie ochranných bariér ani izolácie voči hluku, prachu, alebo vymedzenia priestoru pre dopravu a chodcov. Stredový deliaci pás je prevažne trávnatý s doplnením kvetinových výsadiel, čo podmieňuje vysokú náročnosť starostlivosti.

Alejové stromy vysadené po oboch stranách ulice sú prevažne listnaté, ich prirodzené rozmery si vyžadujú pravidelný rez koruny z dôvodu kolízie s príslušnými budovami. Nekvalitný rez v korune spôsobil výrazné zdravotné zníženie stavu stromov, problémovú údržbu zelených prvkov a znížený efekt letného kvitnutia. K takýmto stromom patrí javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor cukrový (*Acer saccharinum*), javor jaseňolistý (*Acer negundo*), katalpa bignóniovitá (*Catalpa bignonioides*) jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*).

Druhovú a priestorovú variabilnosť vyvoláva potrebu zjednotenia zelených prvkov do skutočne reprezentatívnej podoby uličnej aleje.

Celkovo možno konštatovať veľmi širokú variabilnosť prvkov zelene od solitérnych cez líniové, skupinové zostavy, s využitím stromov, krov, kvetín listnatého, ihličnatého i stálezeleného charakteru. Dominantné druhy ako smrek pichľavý, douglaska a krovité borievky v rôznych farebných kultivároch nemožno do budúcnosti považovať za perspektívny základ zelene pre pešiu zónu alebo parkové námestie.

Na riešených plochách bolo zaznamenaných cca 30 ihličnatých, 45 listnatých a 5 stálezelených druhov, ktoré v prevažnej miere nespĺňajú nároky na intenzívne navštevovaný pobytový priestor s podielom zatienenej plochy. V parkovom priestore bude ponechaných cca 19 ks výrazne kvalitných perspektívnych jedincov: borovica horská (*Pinus mugo*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), tis červený (*Taxus baccata*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), višňa previslá (*Prunus subhirtella „Pendula“*), v uličnom priestore niekoľko stromov (katalpa bignóniovitá, jaseň štíhly), ktoré bude potrebné odborne arboristickým spôsobom ošetriť a začleniť do nových výsadiel.

ŠIRŠIE VZŤAHY

Pôdorysný tvar riešeného územia je pravouhlý kríž, ktorého kratšie rameno tvorí ul. Štefana Moysesu a dlhšie rameno námestie Matice slovenskej od parkoviska pred hotelom Luna na ul. SNP po parkovisko pred gymnáziom na Štefánikovej ulici. Námestie Matice slovenskej spolu s ulicou Štefana Moysesu je ťažiskovým centrálnym priestorom mesta Žiar nad Hronom. Sústredená je tu administratívna, obchodná, kultúrna a obslužná vybavenosť celomestského a okresného významu. Súčasťou územia je tiež bývanie vo vyšších podlažiach väčšiny domov lemujúcich námestie a ulicu Š. Moysesu.

Úprava ulice Š. Moysesu bola zrealizovaná na prelome 50-tych a 60-tych rokov, úprava námestia Matice slovenskej bola zrealizovaná v prvej polovici 80-tych rokov.

Hlavný peší komunikačný ťah smeruje z juhovýchodu na severozápad, spája námestie s obchodnými priestormi za hlavným cestným ťahom – cestou I. triedy I/50/E572 v smere na Prievidzu a Zvolen, kde sa nachádza aj autobusová stanica a obchodné centrum TESCO.

NÁVRH

Popis riešenia

Návrh revitalizácie centrálného priestoru vychádza z terénnych podmienok a priestorových možností danej lokality, súčasne naplňa požiadavky na funkčné využitie zo strany investora.

Centrálna zóna bude poskytovať nasledovné možnosti a aktivity:

NÁMESTIE MATICE SLOVENSKEJ

- komunikačné prepojenie v rámci námestia a okolitých ulíc všetkými doteraz užívanými smermi vrátane zabudovaných rámp do schodísk a chodníkov pre telesne poškodené osoby
- dostatočný počet odpočinkových možností, oddychového mobiliáru a kvalitného mestského parkového zariadenia – odpadkové koše, stojany na bicykle, vrchné osvetlenie i spodné osvetlenie, ochranné stĺpiky voči prejazdu, pitný zdroj, informačné tabule
- herné prvky pre deti od 3-15 rokov (cca pre 10-15 detí naraz)
- vodný prvok s náhodne automaticky voleným systémom striekania a možnosťou prechádzania sa vo vode
- nová výsadba stromov, krov, trvalkových a letničkových kvitnúcich záhonov a kvalitné zavlažované trávnikové pre voľný pohyb a oddych osôb, príp. kultúrne podujatia, výstavy alebo inštaláciu umeleckých prvkov
- trvalé možnosti stolovanie v exteriéri v nadväznosti na objekt hotela alebo reštauračného zariadenia

Predpokladáme dennú návštevnosť v parkovom priestore cca 300 - 500 ľudí s možnosťou sedenia cca 200 osôb a súčasného využitia herných prvkov pre cca 20 detí, pohybu cca 25 osôb v priestore fontány a cca 30 osôb v areáli exteriérového stolovania.

Centrálnu časť parkového priestoru tvorí svah s charakterom horského borovicami zarasteného svahu s osadenými balvanmi z blízkeho lomu, ktoré sú doplnené pásmi okrasných tráv a trvaliek farebne zaujímavých počas celého roka. Borovicový svah sa zvažuje k fontáne vo vydláždenom priestore s niekoľkými prírodnými balvanmi, kde sa bude automaticky objavovať striekanie vody v rôznych smeroch. Odpočinok v okolí fontány umožňujú osadené lavice, niekoľko pevne osadených exteriérových lehátok i balvany v teréne.

Vstup do parkového priestoru zo strany parkoviska za hotelom i zo strany obchodnej pasáže pri námestí sprevádzajú aleje japonských višní s výrazným farebným efektom v jarnom období, hranice parku lemujú aleje listnatých stromov, rastúce v pochôdznej ploche z priepustného minerálneho betónu, pod ktorými budú osadené stabilné lavice s drevenou sedacou plochou dlhé 1,8 alebo 3 m.

Svah na severnej strane čiastočne krytý stromovou alejou je osadený hernými prvkami pre deti, pre ktoré je charakteristický menší rozmer, kvalitný dizajn a technický charakter využitia pre cvičenie motorických schopností, aby priestor v blízkosti administratívnych budov nepôsobil zbytočne rušivo, ale umožnil vekovým kategóriám od 2- 15 rokov zaujímavý pobyt spojený s pohybovou aktivitou napr. v dobe vyťaženia rodičov v okolitých inštitúciách.

Lavice, detské zariadenia, smetné nádoby, stojany na bicykle i technologická šachta pre čerpanie vody na závlahy a potrebu fontány budú umiestnené v ploche minerálneho betónu.

Parková časť za obchodnou pasážou s oddychovou funkciou je v trávinatej časti doplnená úzkymi pásmi kvetinových výsadiel napr. vo farbách mesta a spĺňa požiadavku silného estetického zážitku najmä vo vegetácii pri prechode parkom, pri odpočinku, ale i pre pohľady z okolitých výškových budov.

AREÁL VODNÉHO PRVKU

LOKALIZÁCIA OBJEKTU

Predmetný objekt bude realizovaný v centrálnej mestskej zóne v Žiari nad Hronom, pri hoteli LUNA, ako súčasť komplexnej úpravy tejto zóny. Je situovaný v novej zeleni vnútorného priestoru obytných blokov a objektu štátnej správy, nadväzujúceho na centrálnu kruhové námestie.

Hmota vodného prvku je citlivo zasadená do jestvujúceho terénu bez nutnosti väčších terénnych úprav. Výškovo nadväzuje na okolitý terén, kóta +0,00 = 278,65 mnm a predstavuje hranu vonkajšieho lemu vodného prvku. Okolitý trávnatý terén je znížený na kótu -0,05.

Presná lokalizácia – vid' vytyčenie objektu.

FUNKČNÉ A DIZPOZIČNÉ RIEŠENIE

Objekt vodný prvok je pôdorysne zasadený medzi dva nové oblúkové komunikačné ťahy a skladá sa z dvoch častí. Vonkajšia viditeľná časť s vodnými tryskami má lichobežníkový tvar. Z prednej strany sa pôdorysne a výškovo napája na nový chodník z minerálneho betónu, z bočných strán ju obklopuje trávnatý porast znížený o 5 cm. K zadnej strane je pripojená trojdielna šachta pozostávajúca z čerpacej stanice polievacej vody, technologickej šachty a vyrovnávacej nádrže. Je osadená celá pod terénom, viditeľné sú len tri vstupné poklopy na rovine za vodným prvkom. Tento priestor je v šírke 1,15 m upravený riečnym štrkom, cez ktorý prechádzajú platne z prírodného kameňa, ktoré pokračujú v zatravnenej ploche po oboch stranách až k novým chodníkom.

Existujúci svahovitý terén za objektom bol mierne upravený a spevnený výsadbou farebných pásov z trvaliek a tráv. Dolná hrana svahu sa oddialila na 1,0 m od šachty, značne sa zmiernila

strmosť svahu. Pozdĺž objektu sa v dolnej časti vytvorí odvodňovací rygol šírky 30 cm, zabráňujúci prípadnému stečeniu vody k objektu vodného prvku.

ULICA ŠTEFANA MOYSESA

Severná i južná časť ulice je v súčasnosti priestorom pre parkovanie áut bez zásadnej koncepcie využitia celého priestoru. Nakoľko ulica nie je prejazdná cez námestie, obe časti končia živelným parkovaním a autá sú z námestia vnímané ako prioritná zložka priestoru. Križová dispozícia námestia a ulice umožnila vytvoriť kombináciu funkcie pešej zóny a statickej dopravy rozšírením priestoru pre pobyt zelených a odpočinkových plôch po budovu Mestského úradu a Mestskej polície do najbližšieho južného a severného segmentu ulice so súčasnou akceptáciou vyhradeného a pohotovostného parkovania v obmedzenej miere. Stredový pás je tu ponechaný na oboch stranách pre vysokú kostrovú zeleň v ploche minerálneho betónu s lavičkami, osadením dekoratívneho kameňa a jednoduchými záhonmi okrasných tráv, príp. stálozelenými porastami. Priestor pred Mestským úradom disponuje minimálnym potrebným počtom parkovacích miest ako v minulosti, miestami pre ZŤP osoby, súčasne reprezentačnou úpravou stredového pásu, alejami stromov, lavičkami a kvetinovou plochou s osvetlením /napr. vo farbách mesta/.

Samostatný priestor medzi navrhovanou obchodnou pasážou a tribúnou bude tvoriť alej zo stĺpovitých drevín, ktorá úplne neuzavrie pohľad z námestia a rovnako ako stromy navrhnuté po oboch stranách zelenej plochy pred Domom kultúry obohatí kruhovú plochu námestia o vegetačnú zložku s jej estetickým, mikroklimatickým a hygienickým prínosom. Pohľad na priečelie Domu kultúry bude po odstránení ihličnatých drevín otvorený v plnej miere na jeho priečelie a ponechá vyniknúť soche.

Chodníky pre peších a parkovacie miesta budú dláždené. Pochôdzne pásy pod stromami z minerálneho betónu, prejazdná časť komunikácie ostáva asfaltová.

Priestor námestia a ulice bude doplnený novým jednotným typom svietidiel.

Architektonické riešenie

Architektonické stvárnenie objektov aj výber materiálov vychádza z poslania priestoru vytvoriť parkovú pešiu zónu. Dominuje prírodný materiál – kameň v podobe balvanov z blízkeho lomu, dlažby a vo forme minerálneho betónu /kamenná drvina z blízkeho okolia/ a drevo v podobe sedacej plochy lavičiek, lehátok. Prvky detského náradia, pitného zdroja, infosystému, príp. zábradlia pri schodisku by mali byť drevené kombinované s kovom – nerezovou alebo pozinkovou povrchovou úpravou.

Návrh dosadby zelene

Nosným prvkom navrhovaného priestoru by sa mala stať kvalitná stromová zeleň najmä v podobe líniového stromoradia, ktoré vyrovná proporcie námestia a okolitých budov a svojou mäkkou hmotou a farebnosťou dotvorí rozsiahly otvorený priestor na príjemné chránené pobytové prostredie.

Ako náhrada za zakrslé ihličnaté dreviny, ktoré navrhujeme v prevažnej miere na odstránenie (okrem mimoriadne cenných jedincov – vid' grafická časť) boli zvolené listnaté stromy s mierne limitovaným rastom koruny do šírky a výšky cca 8-12 m domáceho pôvodu (lípy, javory, / pre ihličnatú alej v parkovom priestore borovica, v krátkych úsekoch višňa japonská previslá kvôli výraznému jarnému efektu a pre doplnenie už existujúcich alejí katalpa bignóniovitá, hloh jednosemenný.

Všetky dreviny sú navrhnuté v lokalitách, kde nebudú prekážať okoliu ani sami navzájom a nebude dôvod na náročné rezy, ktoré vyžadujú odbornosť a vždy skracujú životnosť stromov.

Pre stálozelené živé ploty a plochy v ulici medzi parkovacími miestami navrhujeme použiť odolné stálozelené druhy .

Letničky sú navrhnuté v priestore v obmedzenej miere najmä pre mimoriadnu náročnosť údržby a finančnú každoročnú nákladovosť, použité sú v tenkých líniách v parku a pred MsÚ v štrkových plochách. Farebnosť nahradia okrasné trávky a trvalky kvitnúce počas celej vegetácie s kvetenstvami ponechanými až do zimných mesiacov.

Trávnik bude založený v ucelených plochách so zabudovanou automatickou závlahou, ktorá zabezpečí jeho celoročnú kvalitu a estetický dojem a tiež odolnosť voči plánovanému zošľapávaniu a užívaniu na rekreačné účely.

ZÁVER

Parkový priestor v centrálnej zóne mesta bude súčasťou územného systému ekologickej stability a môže byť považovaný za ekostabilizačný prvok v urbanizovanom priestore. V dobe intenzívnej zastavovacej činnosti v centrách miest bude založenie parkového námestia pozitívnym činom mesta v zmysle záverov Aténskej charty , ktorá vyzýva k zakladaniu koncentrovaných zelených plôch a línií priamo na území miest pre skvalitnenie života ich obyvateľov.

Parkové námestie aj aleje popri komunikáciách začnú získavať ideálny vzhľad od svojich cca 5-10 rokov, do zrelého veku prichádzajú asi v 20-30 rokoch svojho života, ktorý je v mestskom prostredí kratší ako vo voľnej prírode. Kvalita a vzhľad týchto prvkov je priamo závislá na odbornej starostlivosti a prístupe zodpovedných zložiek počas ďalšej existencie celého priestoru.

Piešťany, máj 2009